

Help, een steek

INSECTEN
BETEN

WAT
JE ZEKER
MOET
WETEN!

ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
administratie Gezondheidszorg

**EVEN UW
AANDACHT
GRAAG !!!**

Help, een steek

Insectensteken: iedereen heeft er wel eens mee te maken gehad. Gelukkig zijn de gevolgen van een steek meestal vrij onschuldig, zoals jeuk en pijnlijke zwelling, maar in bepaalde gevallen kunnen deze steken gevaarlijk zijn. In deze brochure geven we een kort overzicht van de hinderlijke insecten in België, de mogelijke gevolgen van een steek en hoe men erop moet reageren.

Wie heeft het gedaan?

Hommels, bijen, wespen en mieren zijn insecten en behoren tot de orde van de vliesvleugeligen (Hymenoptera). Bij wespen, hommels en bijen zijn het enkel de vrouwtjes die kunnen steken, aangezien hun angel een omgevormde legboor is. Muggen en steekvliegen behoren tot de orde van de tweevleugeligen (Diptera). Een aantal vertegen-

woordigers van deze orde heeft bijtende of stekende monddelen, waarmee wij als mens onaangenaam in contact kunnen komen. Ook hier zijn het enkel de vrouwtjes die steken. Spinnen zijn geen insecten, ze behoren tot de orde van de Araneae. Giftige spinnen komen in België normaal gezien niet voor, maar een aantal van onze inlandse soorten kan voor vervelende beten zorgen.

Wespen (*Vespula sp.*)

Wespen

Als ze zich bedreigd voelen kunnen wespen pijnlijke steken veroorzaken. In tegenstelling tot bijen hebben wespen een angel zonder weerhaken en kan één enkele wesp tot 10 keer steken. Bij een dergelijke steek spuit een wesp kleine hoeveelheden gif in bij zijn slachtoffer. Dit gif bevat lokstoffen waardoor andere wespen, die eventueel in de buurt zijn, aangetrokken kunnen worden.

Bijen en hommels

Honingbijen zijn niet agressief, maar zullen steken als ze zich bedreigd voelen. Dit betekent meteen ook het einde van hun leven. Aangezien de angel van een bij met weerhaakjes bezet is, blijft deze steken in de huid van het slachtoffer. Als de bij zich probeert los te trekken scheurt hij de angel met de gifblaas los van zijn achterlijf. Die blijft dan achter in de huid. Aangezien de gifblaas tot een minuut na de steek kan blijven doorgaan met het pompen van gif, moet men de angel zo snel mogelijk verwijderen.

Honingbij (*Apis mellifera*)

Foto: TH. HUBIN / KBIN-IRSc&B

Hommel (*Bombus* sp.)

Foto: TH. HUBIN / KBIN-IRSc&B

In België en Nederland komen ook een twintigtal hommelse soorten voor. Deze insecten zijn gemakkelijk te herkennen aan hun robuuste vorm en hun harige vacht. Net als bij bijen en wespen bestaat hun kleur vaak uit een combinatie van geel en zwart. Hommels hebben een gladde angel, en kunnen dus verschillende keren steken zonder daaraan te sterven. Toch zijn ze niet agressief. Ze steken uiterst zelden.

Muggen, steekvliegen en dazen

Waar je ook bent, deze insecten vind je overal. In de tropen brengen ze vaak gevaarlijke ziektes over, zoals slaapziekte en malaria. De soorten die bij ons voorkomen, zorgen alleen maar voor slapeloze nachten en jeuk.

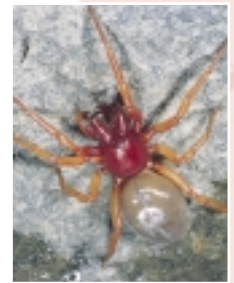
Mug (*Culex* sp.)

Foto: TH. HUBIN / KBIN-IRSc&B

Spinnen

In België komen er ongeveer 700 verschillende soorten spinnen voor. Veel mensen hebben een bijna panische schrik van deze diertjes. Dat is eigenlijk nergens voor nodig. Van onze inheemse spinnensoorten is er geen enkele giftig. Over de hele wereld zijn er maar een tiental spinnen die het waard zijn om als gevaarlijk bestempeld te worden en

die soorten komen bij ons normaal gezien niet voor. Er zijn wel een aantal spinnensoorten die vervelend kunnen bijten. Vooral de waterspin (*Argyro-meta aquatica*) heeft een kwalijke reputatie.

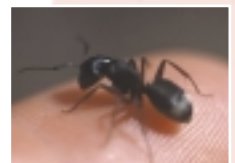
Spin (*Dysdera crocata*)

Foto: TH. HUBIN / KBIN-IRSc&B

Mieren

Mieren zijn over het algemeen niet agressief. In het nauw gedreven kunnen zij bijten met hun scherpe kaken. Vervolgens spuiten zij

met het achterlijf een druppel mierenzuur in het wondje. Dit kan een stekend gevoel en een rode plek veroorzaken.

Mier

GEEN REDEN TOT PANIEK!

Gezondheidsproblemen bij de mens

Wespen, bijen en hommels

Een steek van een wesp, bij of hommel is altijd erg onaangenaam. Bij zo'n steek wordt een stof in de huid gespoten en dit veroorzaakt bij de mens direct na de beet een rode, jeukende zwelling op de plaats van de steek. Alle mensen reageren verschillend op zo'n steek: bij sommigen zwelt de huid geweldig op, bij anderen zie je nauwelijks iets. Vaak gaat deze irritatie snel over. Anders is het wanneer een wesp of bij in de neus, mond, tong of hals heeft gestoken: dan kan de reactie heftiger zijn en kan een zwelling het ademen bemoeilijken.

Een klein deel van de bevolking reageert uitzonderlijk heftig op een bijen- of wespensteek. Zo'n heftige reactie duidt meestal op een allergie voor bijen- en wespengif. Een dergelijke reactie kan pas ontstaan als de persoon al eens eerder in aanraking is geweest met het gif.

Mogelijke symptomen zijn ondermeer rode vlekken over het gehele lichaam die gepaard gaan met hevige jeuk. Daarnaast kunnen onder andere de ogen en lippen opzwellen. Indien er zwellingen in het halsgebied optreden, kan de patiënt moeilijk spreken en slikken en kan de ademhaling worden belemmerd. Ook kan de ademhaling problemen geven ten gevolge van een vernauwing van de luchtwegen in de longen zoals bij astma het geval is. Dit uit zich in kortademigheid, piepen en een drukkend gevoel op de borst. In het ergste geval kan de bloeddruk sterk dalen en kunnen er hart-ritmestoornissen ontstaan, soms gevolgd door bewustzijnsverlies. Meestal treden deze reacties binnen een kwartier na een steek op. Een dergelijke sterke reactie wordt een anafylactische shock genoemd.

Beter voorkomen dan genezen

Door een aantal eenvoudige richtlijnen te volgen, kan men de kans om gestoken te worden sterk verkleinen:

- bijen en wespen zijn extra agressief in de omgeving van hun nest, blijf er dan ook uit de buurt;
- soms komen wespennesten voor in de buurt van een woning. Probeer een nest nooit zelf weg te halen. Bel de brandweer. In het geval van een bijenzwerm kan men een imker contacteren;
- loop in de zomer niet op blote voeten in het gras;
- let buiten op met zoete dranken, fruit en ijs. Vooral blikjes zijn gevaarlijk: als er wespen in terechtkomen is dat moeilijk te zien, en als men een dergelijk diertje mee opdrinkt kan dat aanleiding geven tot gevaarlijke steken in de mond- en keelholte;
- vermijd zoveel mogelijk zoete geuren, bijen en wespen worden aangetrokken door zonnecrème en parfum;
- controleer voor je instapt of er wespen in de auto zijn, dat voorkomt eventuele paniek tijdens het rijden;
- controleer kinderen voor het naar buiten gaan op plakkerige handen en monden;
- blijf rustig en maak geen heftige bewegingen; wespen steken enkel als ze zich bedreigd voelen, als je ze met rust laat gaan ze over het algemeen weer weg.

Wat doe je best bij een steek

Na een bijensteek moet men de angel zo snel mogelijk verwijderen. Dit kan men bijvoorbeeld door ze er met de nagel uit te wippen. Nooit de angel vastnemen tussen duim en wijsvinger, zo knijp je de gifblaas leeg en maak je het alleen maar erger.

Foto:
ALK-Abelló BV,
Nieuwegein,
Nederland

Stekende bij

Als iemand gestoken wordt in de mond of in de keel, is het aan te raden om ijs te eten of een koude drank te drinken om de zwelling te verminderen. In dit geval moet men altijd zo snel mogelijk naar het ziekenhuis. Hetzelfde geldt voor personen die een hevige allergische reactie vertonen.

Mensen die weten dat ze zwaar allergisch zijn voor bijen- en wespensteken kunnen hun huisarts om raad vragen.

Muggen, steekvliegen en dazen

De gevolgen van een dergelijke steek blijven bijna altijd beperkt tot een hinderlijke zwelling van de huid, gepaard met sterke jeuk. De grootte van deze reactie verschilt van mens tot mens. Na herhaalde beten of steken van eenzelfde insectensoort kunnen er plaatselijk allergische reacties optreden, dit gebeurt vaak bij muggenbeten.

Beter voorkomen dan genezen

Muggen zijn vooral actief tijdens de schemering. Draag 's avonds kleren die het lichaam zoveel mogelijk bedekken, zo kan men steken vermijden. Eventueel kan men ook gebruik maken van repellents. Producten op basis van DEET zijn zeer effectief, maar om ze op de juiste manier te gebruiken moet men altijd eerst de bijsluiter lezen.

Wat doe je best bij een steek

Afblijven is de boodschap. Krabben kan de jeuk enkel erger maken. Bij te hevige jeuk kan men gebruik maken van een jeukwerende zalf. Let erop dat kinderen de huid op de plaats van de steek niet openkrabben, want zulke wondjes kunnen gemakkelijk ontstoken raken.

Spinnen en mieren

Spinnenbeten en mierenbeten komen weinig voor. De gevolgen van een beet blijven beperkt tot een hinderlijke zwelling en jeuk of een branderig gevoel.

Beter voorkomen dan genezen

Blijf rustig. Deze diertjes verdienen hun kwalijke reputatie niet. Als je ze met rust laat zal er niets gebeuren.

Wat doe je best bij een beet

Ook hier is afblijven de boodschap. Eventuele wondjes moet men ontsmetten.

***Nog verdere vragen?
Raadpleeg uw huisarts of ...
neem gerust contact op met de
Vlaamse gezondheidsinspectie:***

Antwerpen - Copernicuslaan 1 bus 5, 2018 ANTWERPEN

tel.: 03-224 62 04 - fax: 03-224 62 01 - e-mail: gezondheidsinspectie.antwerpen@vlaanderen.be

Limburg - Gouverneur Roppesingel 25, 3500 HASSELT

tel.: 011- 26 42 42 - fax: 011- 26 42 52 - e-mail: gezondheidsinspectie.limburg@vlaanderen.be

Oost-Vlaanderen - Elf Julistraat 45, 9000 GENT

tel.: 09 - 244 83 60 - fax: 09- 244 83 70 - e-mail: gezondheidsinspectie.oostvlaanderen@vlaanderen.be

Vlaams-Brabant - Brouwersstraat 1 bus 4, 3000 LEUVEN

tel.: 016-29 38 58 - fax: 016- 29 37 69 - e-mail: gezondheidsinspectie.vlaamsbrabant@vlaanderen.be

West-Vlaanderen - Spanjaardstraat 15, 8000 BRUGGE

tel.: 050- 44 50 70 - fax: 050- 34 28 69 - e-mail: gezondheidsinspectie.westvlaanderen@vlaanderen.be

